

Predavanje dr.
Cankarja, ki se je
vrnilo dne 20. IV. 1918
v ~~Del doma~~ "Ljubljana
odru" "Sclavskega
doma" ob 8. uri zvečer.

Ta rokopis je bil
napisan deloma v
Ljubljani, deloma pa
dan pred predavanjem
v Trstu v stanovanju
dr. Ferfolže, ^{ki katerega} ~~ki~~ bil
Cankar gost.

Dne 21. IV. je bil
Cankar pri meni na
stanovanju in mi je
objubil rokopis, izro-
čil mi ga je dr. Ferfolže
dne 30. aprila 1918.

Juro

in pomlajenje

Joanna Cankarje
domu" v Trstu
aprila, 1918.

K. Jurk

21. IV. Predavanje je bilo po tem Cankar-
jevem rokopisu objavljen v nekaj dni
pozneje v soc. listu Naprej.
Cankar miel 19. 4. 1918 iz št. št. 11. v Trst.

Juro

Prisene in pomlajenje

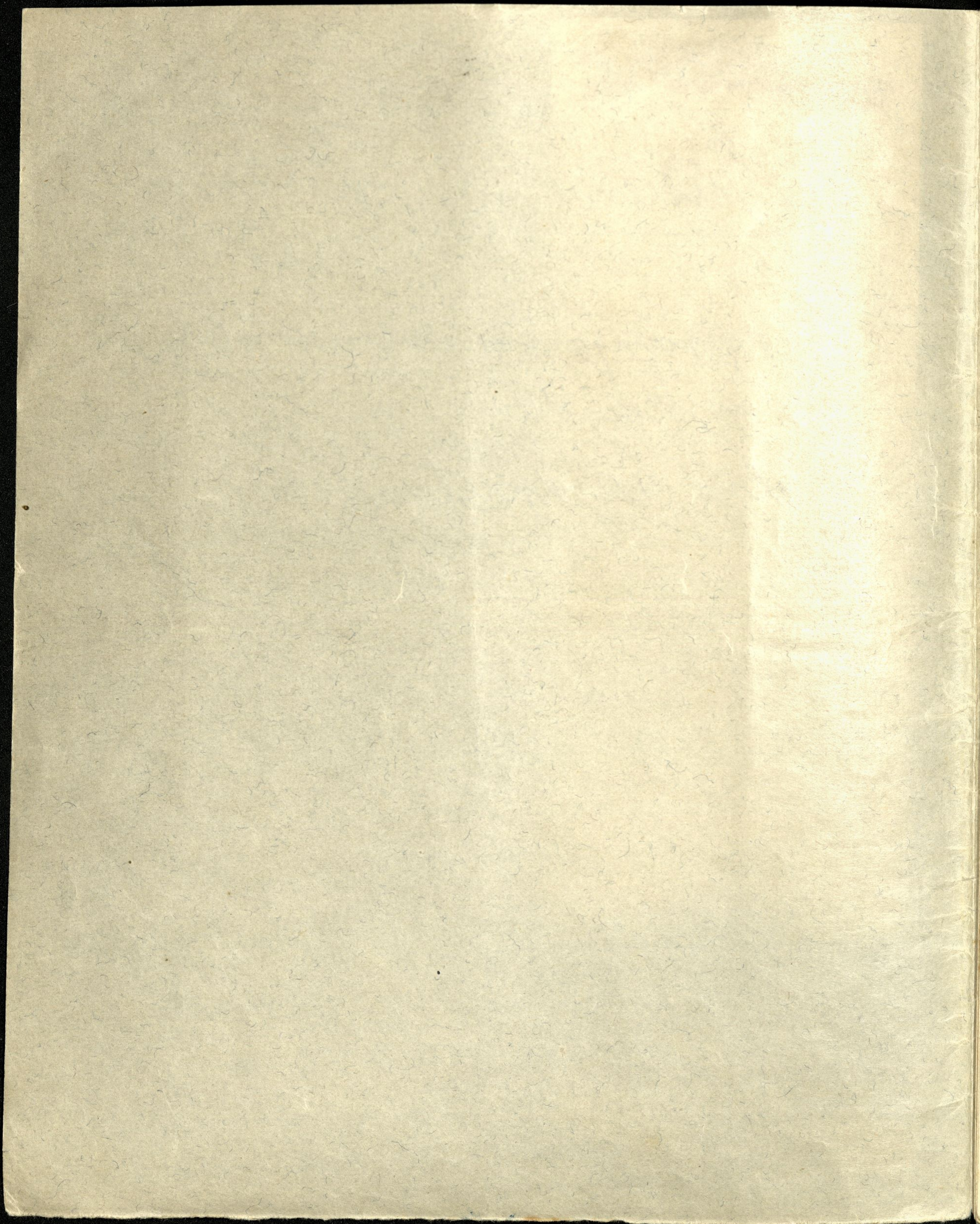
Predavanje Joana Cankarja
v "Delavskem domu" v Trstu

Dne 20. aprila, 1918.

K. Fust

AB. Predavanje je bilo po tem Cankar-
jevem rokopisu obhajeno nekaj dni
pozneje v soc. listu "Naprej".
Cankar pisal 19.4.1918 iz Gubli v Trst.

Fust

Handwritten text in cursive script, partially visible on the right edge of the page. The text is written in dark ink and appears to be a list or index of names or entries. The visible characters include 'M', 'i', 'g', 'n', 'v', 'f', 'l', '7', 'm', 'h', '7', 'b', 'k', 's', '7', 'e'.

Mr 1677

Očiščenje in pomlajenje.

Prijatelji Trjancami! —

Redno vam spreporočim o velikih
in velikih stvarih, ki so v prvi
gredi z življenjem našega slovenskega
naroda in z življenjem nas vseh,
vam sporočim, Trjancami, prijatelji
iz Ljubljane! Nekdo je rekel
ljubljanški papež doktor J. Tavcar
lepo in resnično besedo: "Ljubljana
je srce Slovenije, Trst pa so
njena pljuča!" "Brez pljuč srce
ne bo udrijalo, brez srca ne bodo
pljuča dihala!" "Brez Trsta, ^{brez morja,} bi
bila svobodna, samostojna, demok-
ratska Jugoslavija nemogoča,
bi bila morda že ^{ob rojstvu,} ~~svobodna~~, poko-
pana pa nekomej. Kdor pride
iz Ljubljane k vam, čudi, da

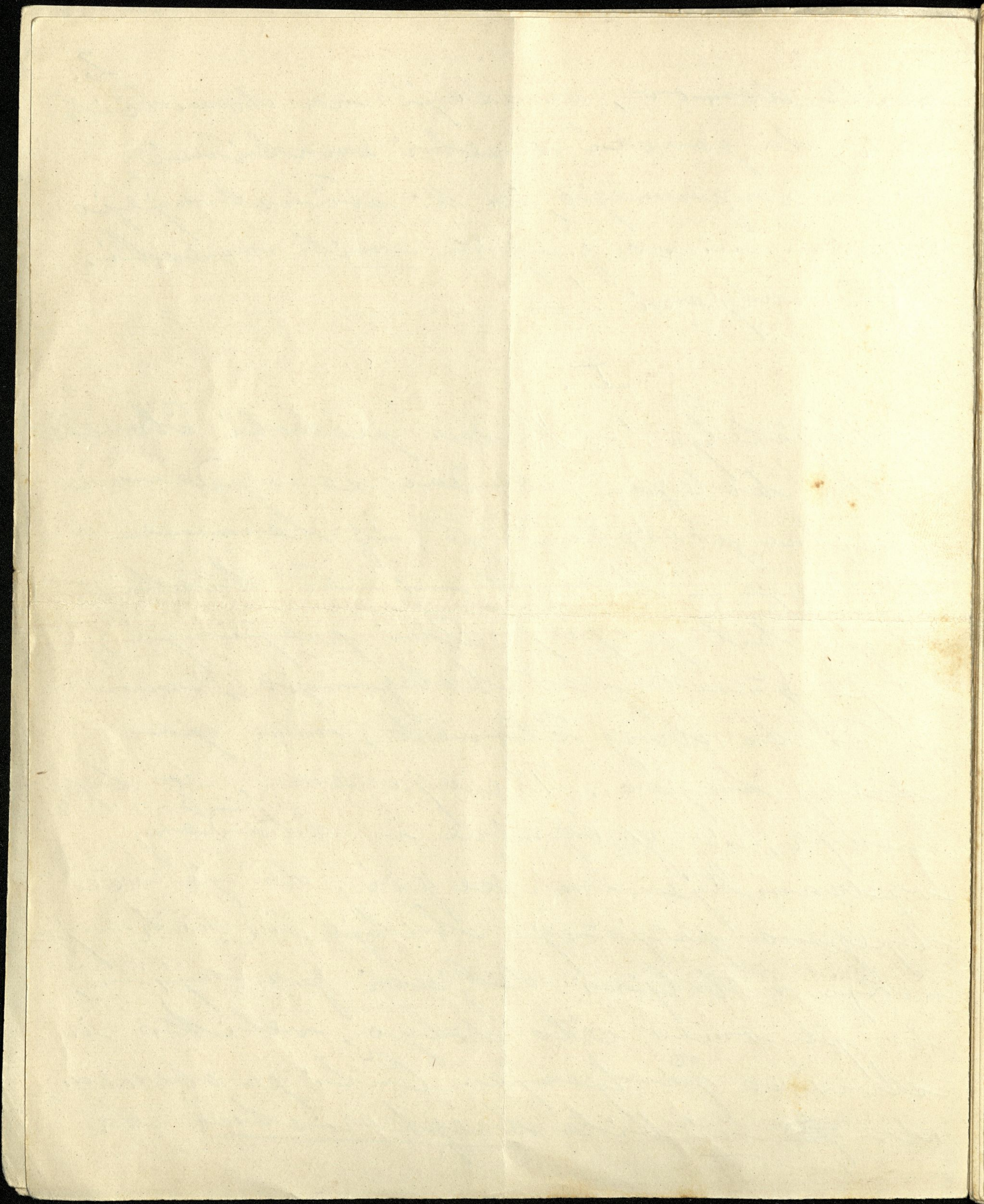
ju
so
ke
y
o
se
iz
b
ke
ke
je
sa
ly
w
sh
ne
de
sa
ol

2.

pride domov, da stoji na domačih
tleh, da govori s sebi enakimi,
ki ga razumejo, ~~in~~ ki sočustvujejo
z njim in so z njim enih misli.
Pozdravljeni! —

I.

Priznajte! — Kadar preboli človek
težko bolezen, kadar se upravi
iz silne preizkušnje, iz kemne
blodnje — Sakrat ni več tisti,
ki je bil prej. Oni prejšnji,
ki je gnil pred boleznijo, ni
je čisto drug človek, ni je
skoraj tuje. Prerajenemu, iz krp
ljenja, iz groznice in blodnj
upravljajenemu se zdi, da je vse
njegovo prejšnje bitje in uhanje
nekje v daljni daljavi ga njim,
da je vmes celo dolgo, veliko in
strašno jirjenje. Čuti pa obenem,
da ~~je~~ ni bila brezkorisna da

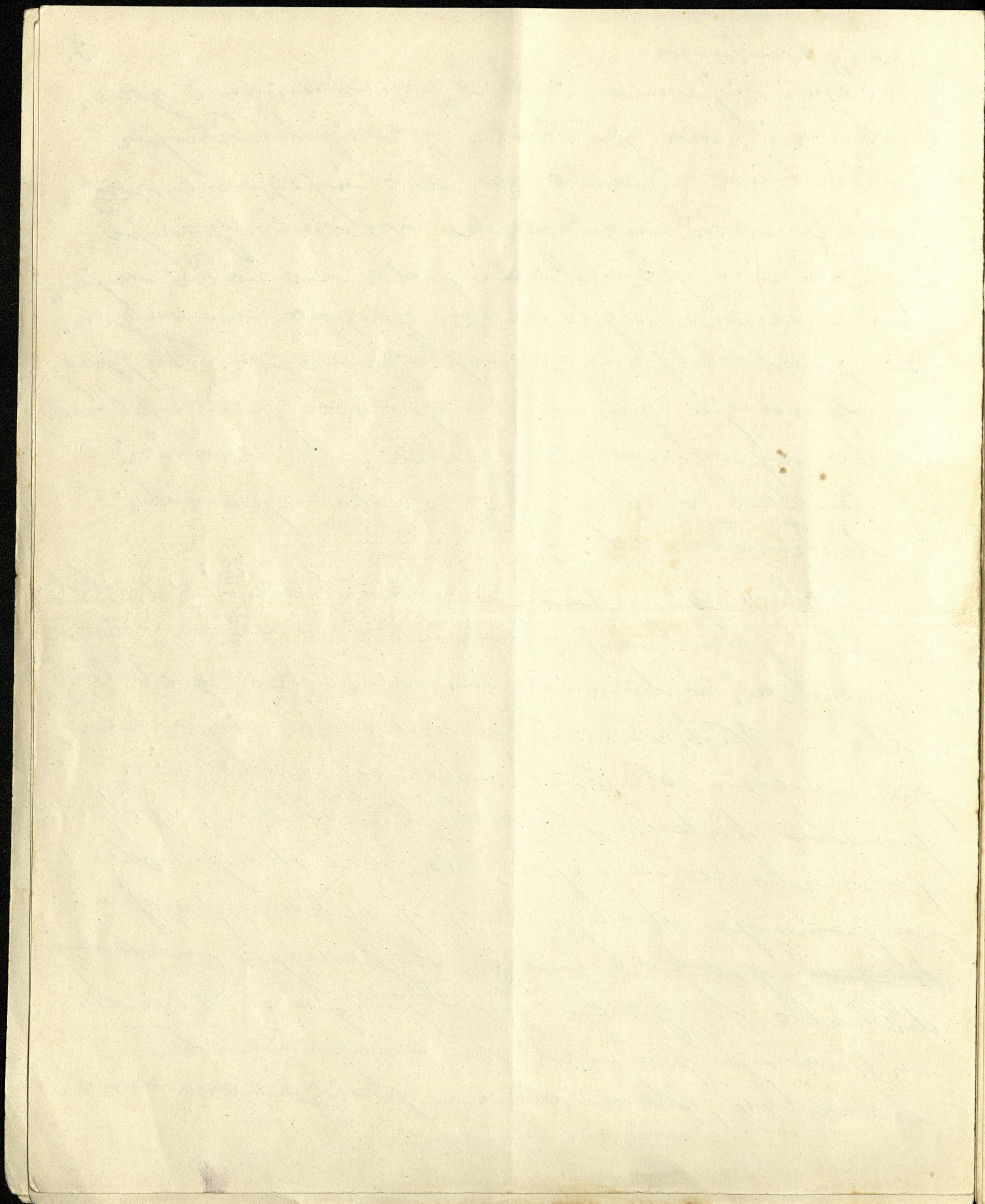

[Faint, illegible handwritten text visible on the right edge of the page, likely from the following page.]

3.

preizkušnja
Vse vsemi njenimi brezmejnimi gro-
zotami, da je bila preizkušnja
potrebna, zato da so njene raz-
bolele oči ugledale veselo zarjo
jutra in pomladi, da so oči nje-
gove duše ugledale zarjo novega,
~~to~~ poglavljenega spoznanja. Najprej
spoznanja gnosa in grehov preteklosti,
nato spoznanja poti, ki vodi
iz jutra v dan, iz sedanjosti
v bodočnost.

Lila je vihar, ki huci preko
srpece zemlje, preko človeštva, tega
ubagega, v krčih in močici poklaga
nelega. Vihar rudi mesta in vasi,
presošni dejale, da so gole in
puste kakor beriška dlan, vzdignil
je valove morja, da škajo ole
najvišje bregove, poplavljačo
~~beg~~ pokrajine, kjer je nekoc
dihalo begabo gniljenje. Ali ta
vihar ne podira le možganih
prastov, temveč ne prizanesa niti

Handwritten text in cursive script, partially visible on the right edge of the page. The text is mostly cut off by the edge of the frame.

ne povijunim vilkam na senožeti,
 niti ne drobneum, komaj iz popja
 vzhlilemu cvetju na mladikah.
 Tisoci in tisoci mladih, gneljenja
 gneljenih in gneljenja vrednih belij
 pada pred našimi očmi v prepoznani
 grob. S silnim korakom hodi smrt
 po okrnarjeni zemlji in kosi in
 gnanje brez misli in brez usmiljenja.
 Zdej je resnica, kar je govoril
 pesnik - prorok pred mnogimi leti:

"Grobovi bulijo ...
 Svine in bulije razpokani
 kod nezasitna žrela, zevajoča
 v polnočni mrak ... Kaj hočete od nas?
 Imeli smo ljudi - v poljani cvet,
 imeli smo jih - vrhu gore trav,
 imeli smo jih - dali smo jih vam -
 kaj hočete, grobovi, se od nas?"

Ali ne samo v srebrskih jarkih - ne
 samo tam gnanje smrt! Obilo in
 preobilo žeter je našla tudi v velikih
 domovih, med štirimi stenami. Tam

m
m
sh
da
er
ce
ka
m

Y
na
je
~~je~~
zg
pr
pa
bo
zg
le

umirajo sivoči za neizprosno boleznijo,
ki se imenuje bristkost in
skrb in - glad.

Kljub vsemu, kljub temu brez
danjenemu marju krvi in marju
solj - kljub vsemu mi predrzvest,
če pravim, da je in vseane resnično,
kar sem bil nekdo napisal:

„Nobena solja ni potočena zastonj;
nobena kaplja krvi ni prelita zastonj!“

In še nadalje:

„Svetlejši iz noči zasije dan,
življenje mlado vie iz starih ran
in iz trahobe se rodi vstajenje!“

Kajsi kolikor sivočev jih je padlo
na bojščih, kolikor sivočev jih
je umrlo doma od vsega mudega: -
~~se~~ ostalo jih bo še dovolj, da se
zgodí, o čemer sem bral in verno
prepisal: na tem ogromnem polju
palisad, na tleh od solj in krvi
bogato požnjejenih sledi si bodo
zgradili sinovi in vnuki svetlejši,
lepsi dom, ki si ga bodo medili

Konec.

Obšla me je strasna utrujenost,
spustila se je težko na selo in dušo,
kakor pokrov na rakev.

po svoji, iz spleenja vzkipele volji
po svojem, ~~in~~ novih spoznanjih
doprelem razumu.

To moje prepričanje, to moje
questo znanje v veselje našo
krotčnost ni prazna beseda, ni
gola želja! Utemeljeno je v vsem,
kar vidim in slišim, da le stopim
na cesto. Nesrametne so govorice
o razuptanosti, podinjavnosti in
posurovitosti; nesrametne so in
krivice. Ker vse, kar se godi gov,
kostneja, je le zarobila noč pred
zarjo, ki je blizu! Jaz vidim oči,
ki so gledale grozot grozoto in
so v tej zamisljeni, kemne in
ndrle; vidim lica, razjedena
in izgledana od bolečin. Ali
iz ~~glebovine~~ ^{glebovine} razpaljenih oči, ki so gledale
svrbi v obraz, sije kakor svetlo in
semè novo spoznanje življenja
in svrbi; s teh zagorelih, izglo,
danih lic odseva moška prelost.

po
o
s
v
nis
za
v
if
se
~~mi~~
v
ih
za
lin
ki
se
za
za
in
z
h
p

7.

pojam in moč. Nedorasti, prepevajoči
obroci so šli, da se pobratijo
s smrtjo; vrtili so se dorasti,
v ognju in peklu preizkušeni možje;
niso se vračali prepevaje, temveč
zamisljeni vase in v svet in
v bodočnost; očisceni so se vrtili
iz peklenne kopeli. Tu prav tako
se je zgodilo z vsakim posameznikom
~~in~~ onih drugih, ki so bili ostali
v zapuščenih in osirobelih domovih,
in ki so gledali in okusili krivico
za krivico, srpeli nasilje na telesu
in duši. Vsek žise - izupamen le
kisle, ki nimajo ne srca, ne duše,
temveč le usta in denarico - vsek
žise se je pričel poudariti gmot in
zablod preteklosti, se je s skrbjo
in s skrbom, at do da hkrati
z vero in npranjem zagledal v pri-
hodnost, pričel si meriti novo
pot - sebi, obokom in vnutkom.
To je očiscenje in pomlajenje.

na
st
pa
pi
in
se
je
n
m
no
na
in
v
pr
na
ni
st
su
ly

II.

Kar velja za posameznika med nami, velja za narode, velja za struje in stranke v narodih, velja za celotno, veseljno človeštvo. -

Kakor posamezni človek, je stranka živo bitje, ne mrtel kamen. Raste in razvija se z narodom, iz katerega se je bila porodila; življenje naroda je njeno življenje, bupljenje naroda njeno bupljenje, moč naroda - njena moč. Ako se tega ne zaveda, ali noče zavedati, se sama izlusi iz naroda, je tuja v domaci hiši; in sodba ji je pisana!

Pri nas na Slovenskem se je vseh težkih ^{izvrsit v življenjskih strank} ~~casih~~ velik in pomemben preobrat. Kakor ni bila vojna mimo nobenega človeka brez sledi, tako ni bila brez sledi mimo živih strank, ki so ^{se} z narodom prastle, da so kri njegove krvi, ^{do konejo} življenje njegovega življenja. Posameznik se - kakor

be
be
pr
in
s s
pr
v p

ve
dr
gl
je
za
za
~~in~~
me
je
ob
nia
v s
ne
m
of
v

9.
kolnik, ki je po ~~težkih~~ ~~delu~~ dolgi
bolezni okrevan - razgleda po svoji
preteklosti, se zamisli v prihodnjost
in ji sanja cilje. Nič drugeče ni
s strankami: dramijo se iz mrtila
preteklih dni, iščejo si novih poti
v prihodnjost.

Najinovnejša stranka naša "Slo-
venska ljudska stranka" je bila
dvajsetletij za ves junovski svet
glasnica slovenskega naroda; kar
je ta stranka mislila, hotela in
zahlevala, so je mislil, hotel in
zahleval slovenski ^{narod} - ^{zakaj se jim je zdelo} ~~francoski~~
~~na~~ ~~loko~~ ~~mer~~ ~~evanij~~ ~~merodajnih~~
mestih. ~~Pa~~ V svojem jedru in pomenu
je bila to stranka kmetov, malih
obrnikov in čistih delavcev, ki
niso mogli, ali niso smeli gupati
v socialno Demokracijo, v njena
učela in njeno taktiko. V tej
močni stranki se je že pred vojno
opuzoval razbor, ki je s komu
vojne očisto izbruhnil. Večina

se
di
en
wa
Ma
ka
ka
v
v
li
je
za
se
ci
vi

je
es
ve
Tr
so
so
h
7

se je postavila na odlično demokratsko in narodno stabilno ter s pomočjo
 snemanja vredno energijo in dosegla
 večjo vodo do svoje politike.
 Manjšina sestoji iz konservativcev,
 katerih, kakor vse njih nehanje
 kaže, ni vojna nicesar naučila;
 v narodnem vziru so indiferentni,
 v socialnem pa dedici starih
 liberalcev. - Ljudi duh pomlajenjen
 je pavel v tej stranki in prav da
 zavest mladosti ji daje moč v delu
 ter guranje v doseg velike
 ciljev, ki za njih je bila postala
 vila.

Enako je začela potrebo pomla-
 "narodno napredna stranka"
 gjenja, - da stranka našega malomeščan-
 stva, ^{večin} radništvu, ⁱⁿ ^{isciteljstva} in
 velikega dela slovenske inteligence.
 Prekrasila se je iz "narodno-napredne
 stranke" v "slovensko demokratsko
 stranko". Prihodnjost, morda je
 bližnja, bo pokazala, kaj in koliko
 je na tem demokratskem, če ne

vo
in
in
li
pre
Kua
pr
de
vo
je
de
ve
M
st
gi
h
ne
se
h
" s
st
in
ra
le

ostane samo v imenu in na papirju
 in če se bo stranka zares hotela
 in možna stresti svojih starih
 liberalnih nazorov, — ki so bili
^{prej vojno}
 vsaj v socialnem opisu naravnost
 pretposopni. — —

Tudi v jugoslovanski socialno-
 demokratični stranki "se je v času
 vojne pojavilo gibanje — ki pa
 je poganjalo svoje kralj tudi že
 dolgo pred vojno — in ki stremi po
 vsidrenju in pomlajenju stranke.
 Mnogi pristavi stranke se delajo
 slepe in gluhe, ne pripnavajo tega
 gibanja in ga saje, toda dejstva,
 ki je jasno pred našimi očmi, se
 ne da' utajiti — dejstva namreč, da
 se je stranka razcepila v dve straji:
 ki ju po starem vzorcu imenujemo
 "starine" in "mladine".

Socialistične misli so prinesli
 slovenskemu delavstvu strokovno
 in nekoliko tudi politično izob.
 rajeni delavci, ki so ^{se} v dolgih
 letih bivanja in dela ~~se~~ v nemški

Handwritten text in cursive script, partially visible on the right edge of the page. The text is mostly illegible due to fading and the angle of the page, but some words like "de", "je", "en", "ij", "so", "m", "T", "a", "s" are discernible.

bujini naučili temeljnih naukov
 marksizma, spoznali ogromno
 korist organizacije ter se pre-
 pojili s čisto materialističnim
 mišljenjem. Teh prvih berilcev
 za osvobodjenje ~~in~~ slovenskega
 delavstva izpod kapitalističnega
 jarma ~~in~~ nepozabljiva zasluga je,
 da se je delavstvo pričelo dramiti,
 začelo se organizirati ter se s silo
 svoje organizacije povzdignilo
 iz enjenjstva do človeškega, res
 skromnega, pa vendarle človeškega
 življenja. To je bilo veliko, bilo
 pa je obenem vse. Politično pre-
 bujenje delavstva v socialistični
 smeri se je smejilo na par "slagerjev"
 na par fraz, kar mimogrede pobranik
 iz Marksa in Engelsa. Tu se se h
 "slagerjev" in fraz delavci povečini ^{in omra}
 niso prav razumeli. Ostalo je ^{za dolga leta}
 pri strokovnih in gospodarskih
 organizacijah, o neki politični
 socialno-demokračni stranki

sp
qu
ne
in
Ka
ny
de
pro
pro
Ka
or
ne
m
st
d
d
m
de
p
m
ge
L

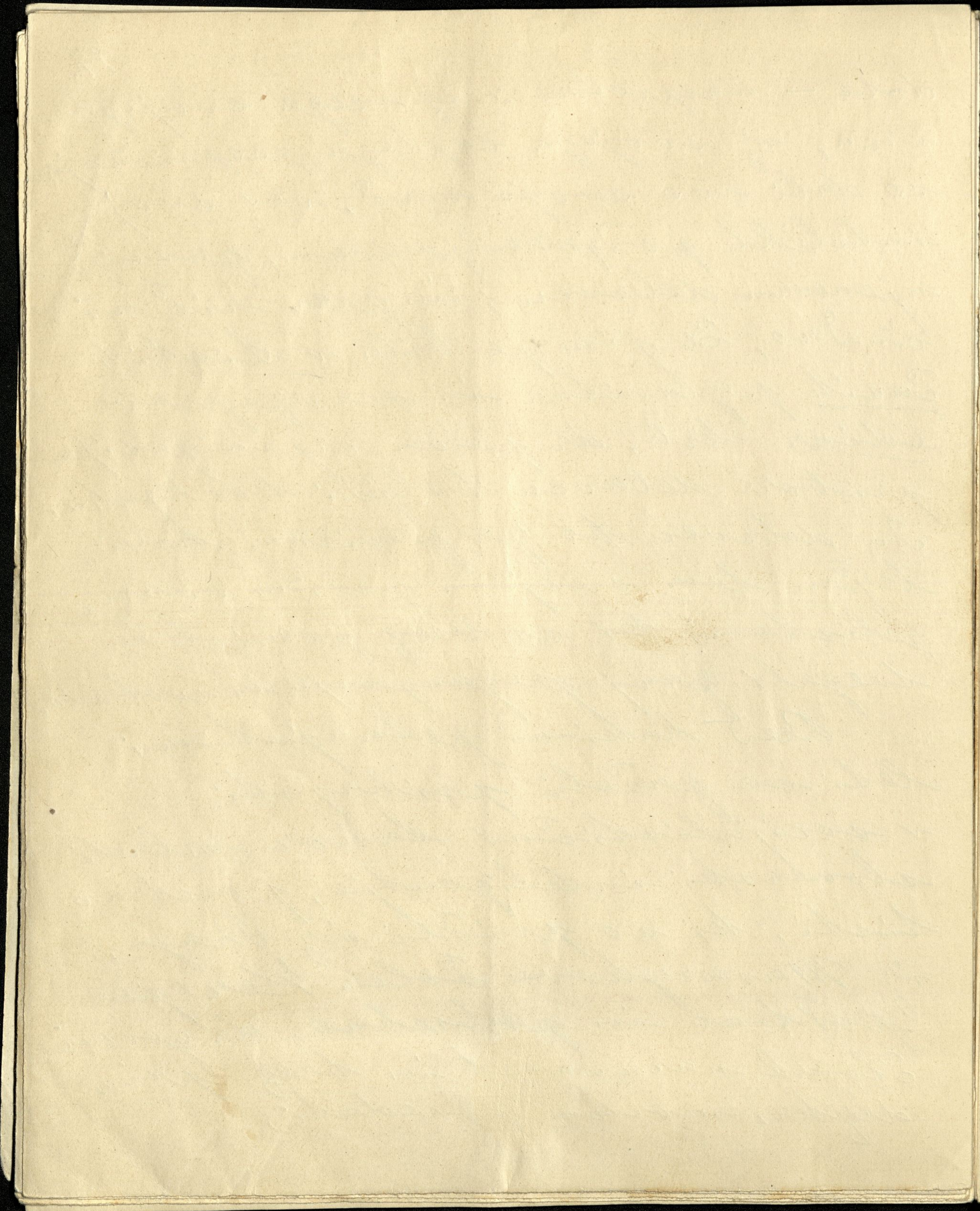
sploh ni moglo biti govora, In tudi
 precej se v tem sžirni ni posebno
 veliko spremenilo, kljub vzdržnemu
 in požrtvovalnemu delu Eshina
 Kristana in nekaterih - maloštevilnih -
 njegovih sovostnikov. Socijalna
 demokracija na Slovenskem je tudi
 po slabostnih početkih svoje
 politične organizacije ostala,
 kar je bila: prepa strokovnih
 organizacij in v idejnih načelih
 nekakšna verska sekta. Stranka
 ni videla naroda, narod ni videl
 stranke. Na ~~ve~~isto vsamljenih,
 daleč ločenih krajih slovenske
 domovine so se v svoje ~~ve~~ga
 organizacije zbirali in industrijski
 delavci, ki so se brigali za svojo
 pravično krušno stvar in se
 niso ganimali za prav nič drugega
~~vega~~. - To nikakor ni občutka
 teh socialistov iz polpredelke

do
r
so
in
m
c
ca
e
p
J
le
ge
h

le
r
s
A
ny
o
e
d

dobe — nasprotno: iz vsega svojega
 srca, iz svojega srčnega prepričanja
 so dali vse svoje moč, ves svoj
 intelekt podjarmljenemu, zasluž-
 njenemu delavcu; in prav nič ni
 čudno, če jim je bila v listih
časih prglavna in pravzaprav
 edina skrb, da potem organizacije
 pribere delavcu belgijski kos kruha.
 In delavec bo za guirvan hval-
 ležen tem svojim prvim evan-
 gelistom, ki so brez pomisleka
 vregali ganj preganjanje in svobodo.

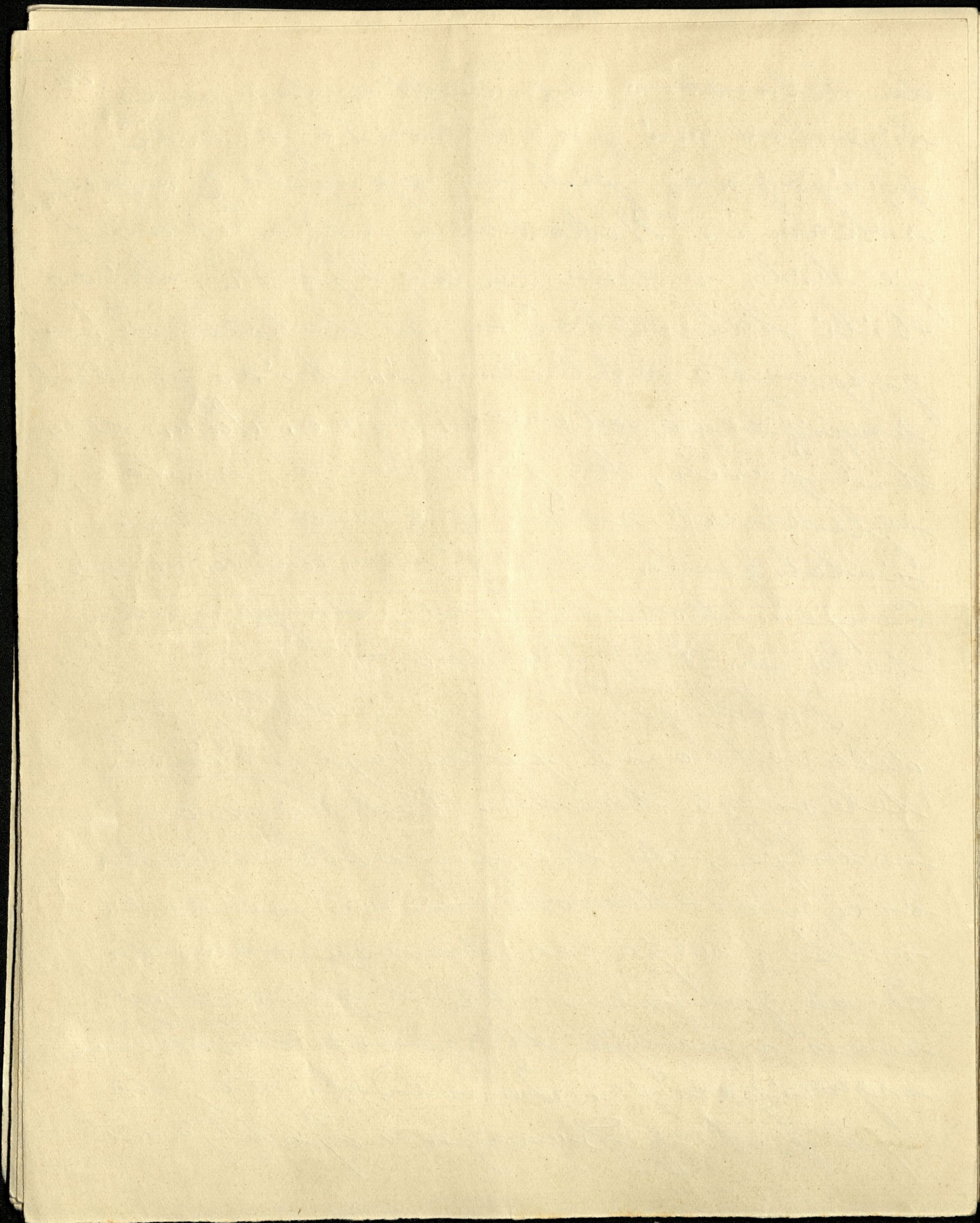
Prej kakim petnajstim
 leti so začeli prihajati
 v socialistični klub mladi
 slovenski inteligentje, posebno
 listi, ki so prišli iz Prage,
 iz Masarykove šole. Ker je
 potrebno in potrebno, da govori
 človek naravnost in brez pri-
 dnyka, moram povedati,

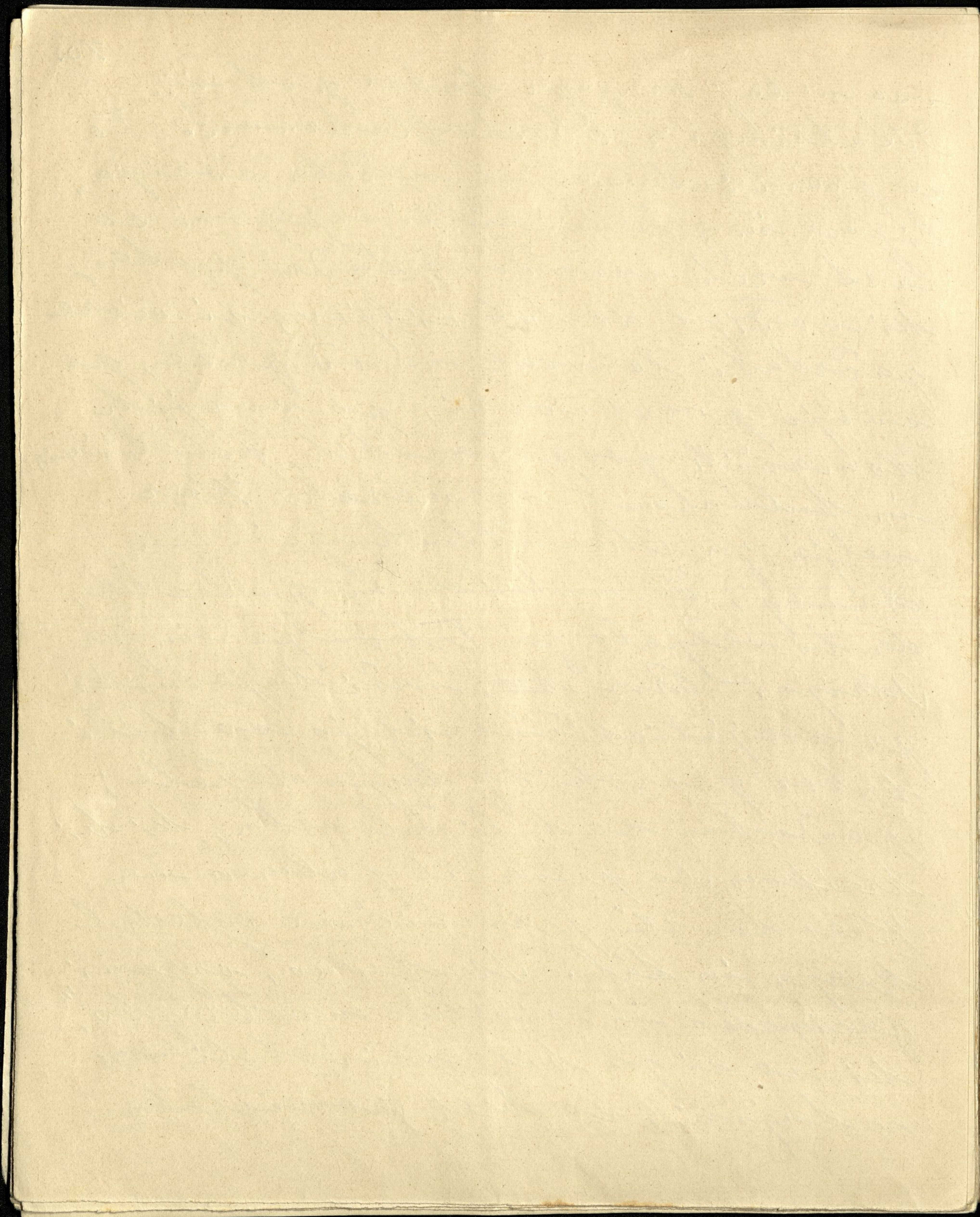
Handwritten text on the right edge of the page, partially visible. The text is written in a cursive script and appears to be a list or index of entries, with some words starting with 'a', 'p', and 'o'. The text is cut off by the right edge of the image.

da delavstvo spocetka teh intelektualcev ni pozdravilo prevec prijazno, jih ni sprejelo z odprtimi rokami. Nekakšna nezagnanost je bila v delavcu do ljudi, ki so bili sakorekoc - res sakorekoc! - gospodsko obliceni in ki so govorili književno slovenscino. Sam sem bil prica, ko je delavec, rudar, ogledaval roko z govornika-inteligenta ter z nemalim ozorjem konstatiral, da je roka bela in brez puljev.

Inteligentije so vedeli, da delavstvo ne potrebuje edinsle telesnega kruka. Vedeli so nadalje, da bo jugoslovanstva socialno-demokratska stranka mirna veja na drevesu naroda, ce se zarije skrat za vselej samo v svoje krajevne strokovne organizacije. In vedeli so, da je pot z Dunaja v Ljubljano

vse nekaj drugega kakor pos. ip.
 Oskringa v Oberhollabrunn. To
 se pravi: temeljna načela socija-
 lizma in gadjaji cilji njegovi so
 last vseh narodov; toda pota,
 ki vvdijo do teh ciljev, si more
 začrtati le vsak narod zase, po
 svoji posebnosti, po svojih
 domačih gospodarskih, političnih
 in kulturnih razmerah. Kar
 velja za Charlottenburg in za
 Dunaj, se nikakor ni potreba,
 da bi veljalo za Trboulje in za
 Idrijo. — Prvi ~~to~~ naši bojovníki
 za socijalistično idejo so bili
 kakor proroki iz tuje dežele;
 podobni so bili človeku, ki bi
 kratkoma presadil palmo na
 Kras ter se prav nič ne ogledal
 kraja in tal. Strokovno, organiz-
 acijsko in miselno naobrazbo,
 ki so si jo bili pridobili ~~in~~
 v tujini, so brez pomisleka

[Faint, illegible handwritten text visible on the right edge of the page, likely from the following page.]

uveljavili doma. Delali so na
 domačih tleh, v svojih mislih
 pa so živeli v bogato razvitih
 nemških in avstrijskih pokrajinah.
 Po rodu in kolikor soliko tudi po
 jeziku so bili Slovenci, po svoji
 vzgoji in svojem mišljenju pa
 priselci Nemci. Še dandanašnji
 se žalibog le premnogokrat pri-
 meri - glas: na Štajerskem in
 na Koroškem - da socialistično
 organiziran delavec misli, da ker
 je socialist, mora biti obenem
 tudi nemški. - Iz takih raz-
 mer se je rodila naravna posledica:
 strokovne in gospodarske orga-
 nizacije so bile mrtve, soci-
 jalno-demokratska stranka pa
 je bila politično skoraj popolno
 brezpomenbna. Tuja je bila
 ogromni večini naroda, naroda
 kmetov in malomesičanov, naroda
 proletarca.

Handwritten text on the right edge of the page, including fragments of words such as "f", "p", "m", "de", "in", "U", "v", "p", "g", "M", "S", "M", "S", "p", "d", "i", "v", "d", "B", "s", "v", "g", "s".

Mladi

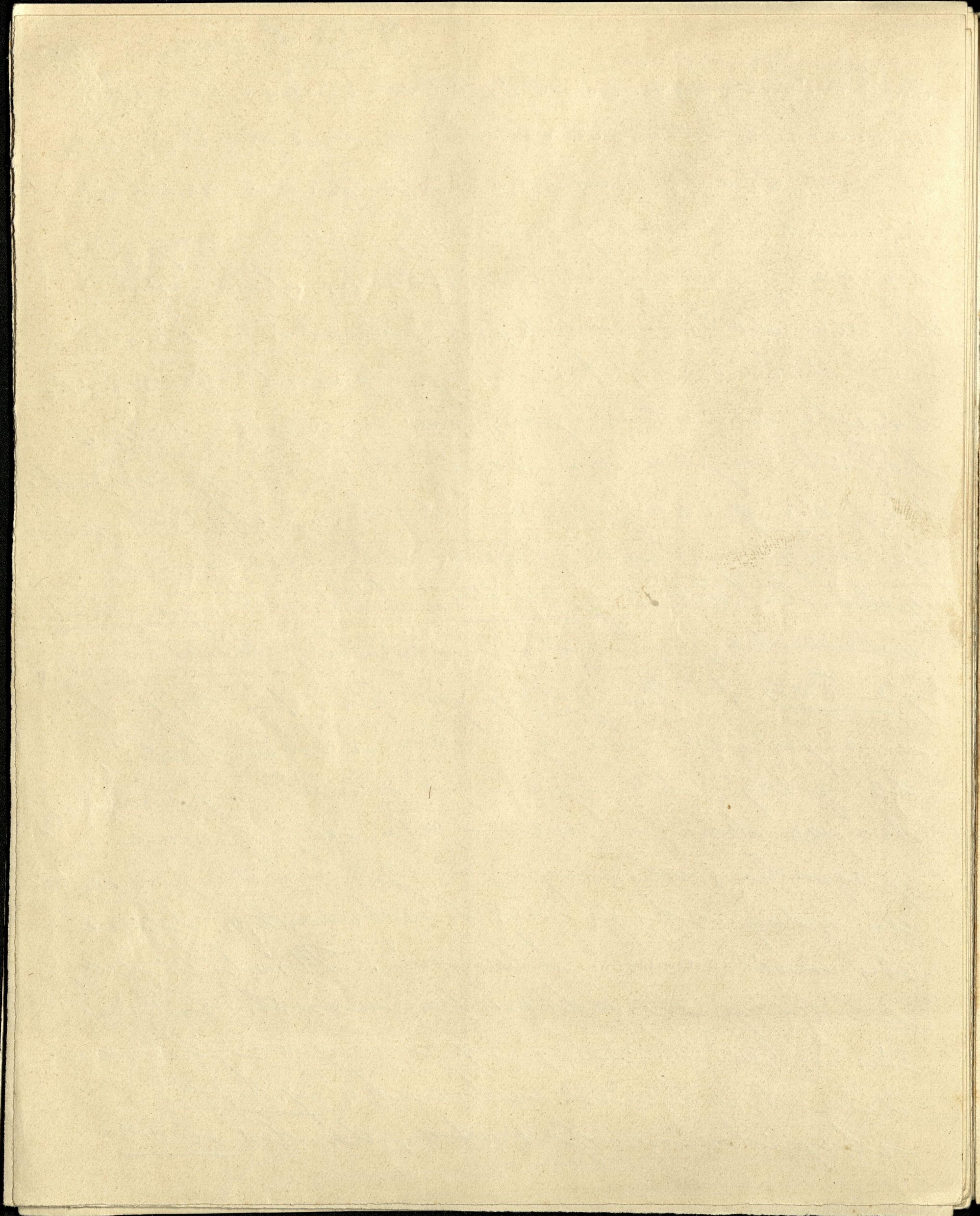
18.

Inteligentije v stranki so iskali
poti iz tega mršavila, iz te neje-
noene osamelosti. Videli so jasno,
da ~~se~~ mora stranka živeti v narodni
in za narod, če sploh hoče živeti.
Uvideli so, da okostenelost
v dogmih, zamakajenost v davno
preteklost pomeni smrt - smrt
za človeka, za stranko, za narod.
Najživnejše in najboljstnejše so
se občutili zdaj, v času vojne,
ko se je po vsem svetu razlegel
klic po samoodločevanju narodov,
po demokratizaciji narodnih
držav in po vtelesenju socialističnih
idej. - Kaj je storila stranka
v tem usodnem času, ko se
države rušijo in narodi vstajajo?
Prav ničesar ni storila! Sklenila
se je v kot svojih strokovnih
organizacij in je godrnjaje
gledala, kaj delajo drugi. Če
se sklicuje na gaspansko ljubljansko,

[Faint handwritten text visible on the right edge of the page, including characters like 'm', 'se', 'in', 'd', 'de', 'n', 's', 'h', 'k', 'je', 'f', 'e', '7', 'p', 'a', '7', 'o', '1', 'a', '1', 'o', '1']

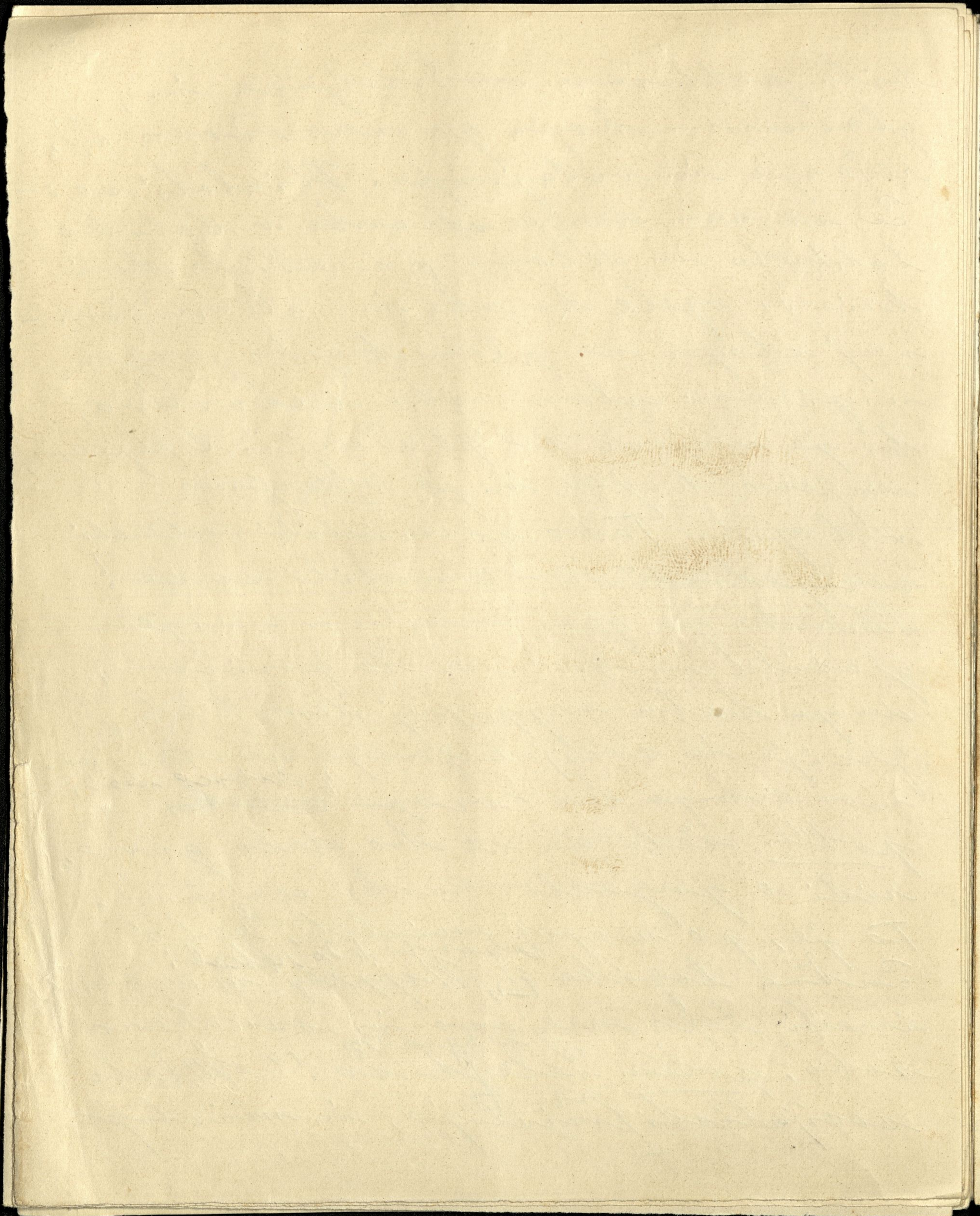
7. avg. l. 1909. 19.

Sakoimenovanu Sivolško resolucijo,
moran kar naravnost povedati, da
se za Sivolško resolucijo prav nihče
in niholi ni zmenil, najmanj pa
organizirano delavstvo. Stavim,
da ne dobim nikjer, tudi v Trstu
ne, delavca, ki bi pogural besedilo
Sivolške resolucije, mi mogel raz-
ložiti njen smisel ter mi povedati,
kaj da pravyaprav hoče. Spleh pa
je odgovor na tako sklicevanje
zelo lahko: govori človek, govori
stranka, govori narod, kadar
je čas! In zdaj je čas! - Mladi
socialisti so grenko občutili,
da zdaj, ko je ves narod v plamenih,
ko se bliža vra - ali njegove
pogube, ali njegovega ustajenja -
da zdaj stoji njih stranka leno
in mirno ob strani. Mislili so,
da bi prav stranka novih ciljev
in mladih idej, prav socialno-
demokratska stranka prva
stopila na prouto, da bi ona

[Faint, illegible handwritten text visible on the right edge of the page, likely from the following page.]

bila poklicana modilegijica in
 glasnica v boju za narodovo sv,
 rešenje in volajenje. Mislili so:—
 Če so nam drage stranke s koliko
 lahko in deloma po naši lastni
 krivdi vplele kmeta in malomeščana—
 naj stopi na plan krepko orga,
 unificirano slovensko delavstvo,
 ki je vajeno preizkušenj in sprljanja,
 vajeno bojev in je uprajno
 v bojih. Tako so mislili mladi
 socialisti in — zmožili so se!
 Stranka je zamrmrala v svojem
 glasilu in murmra se zmirom,
 da je treba najprej demokrati,
 gacije in socializacije avstrijske
 monarhije ter Evrope ^{z okotico vred,} ~~uprta~~
podim se da se bo dala govori,
 riti o jugoslovanski državi.
 To je, po mojih mislih, zelo
 čudna logika in ^{katere bi kdo rekel:} Najprej moram
 imeti lepo urejeno in osnaženo
 sobo, podim se ^{si igradim} phiso! Mladi
 socialisti ^{pa} mislijo, in mislijo

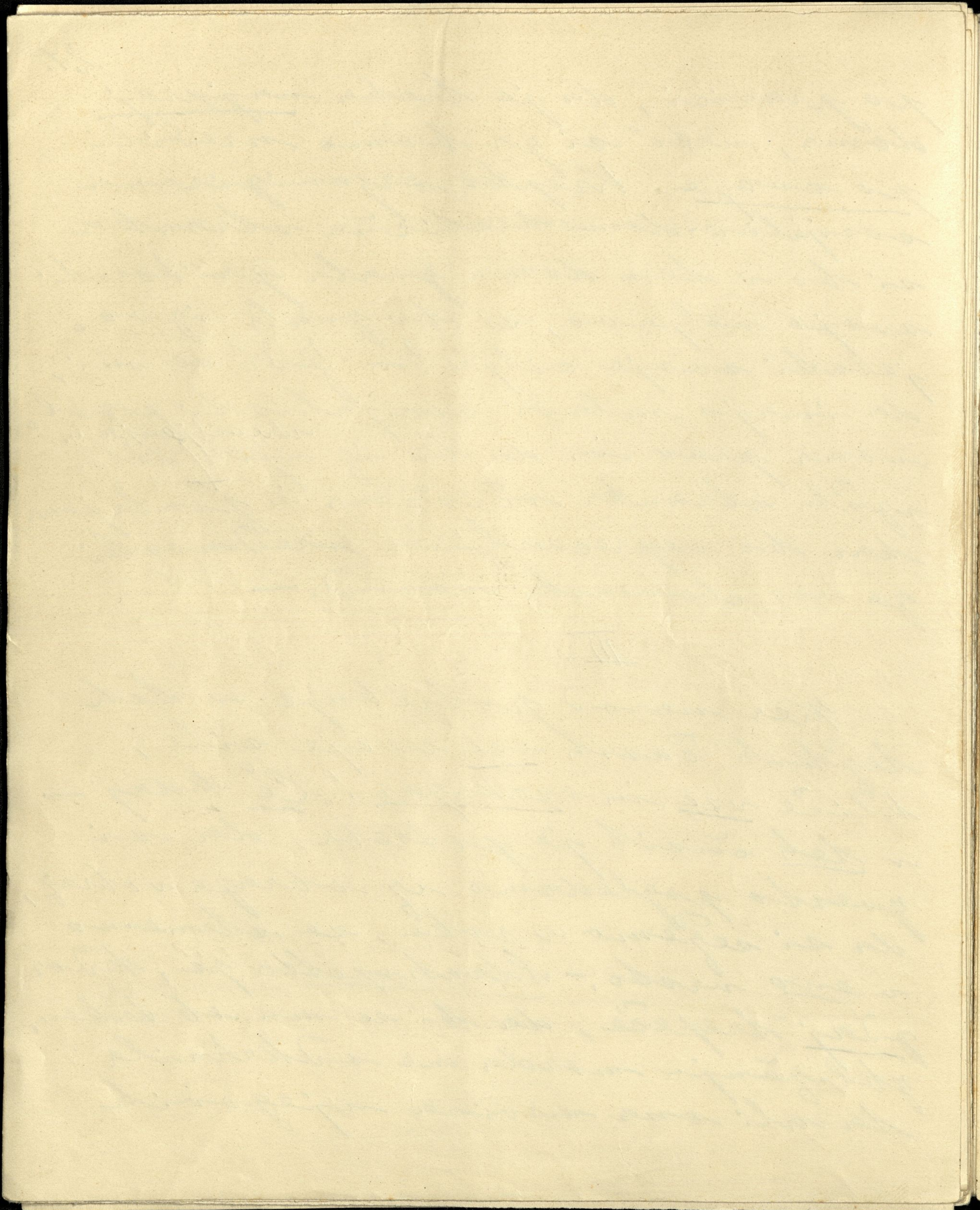
[Faint, illegible handwritten text visible on the right edge of the page, likely from the following page.]

21.

po pravici, da je treba najprej
dōma, nato' si ga bomo uredili
po svoje. Krepko organizirana
socialno-demokratska stranka
si bo v tem domu gnala priteriti
svoje veljavo, si bo gnala izvo-
jevati svoje cilje! — Zdi se mi,
da imajo mladi socialisti popol-
noma prav in da bo iz njih ^{stremjenja in} dela
izšla stranka očiščena in pomlajena,
kar bo neprecenljive vrednosti
za ves slovenski narod. —

III.

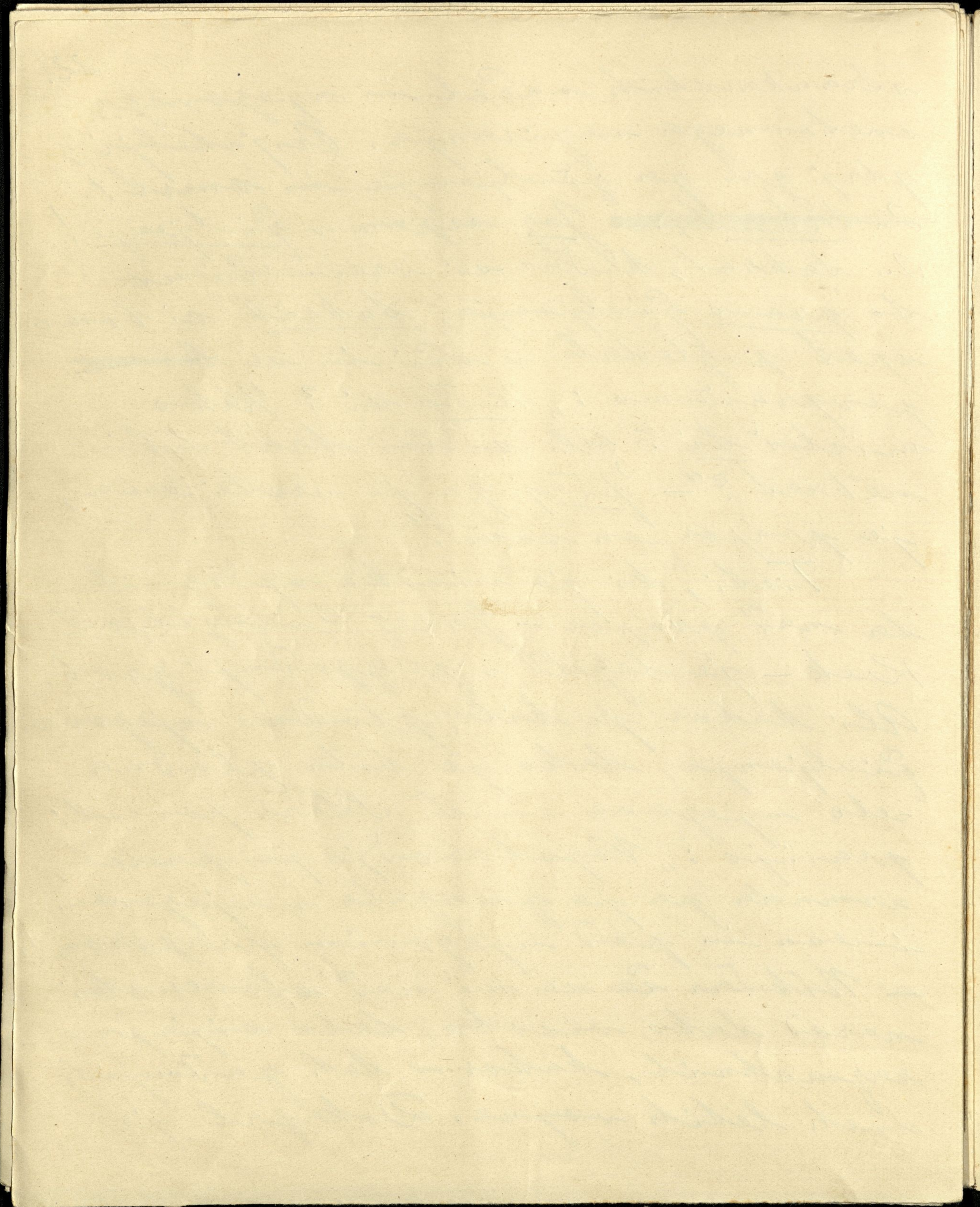
Ker narod potrebuje v teh
težkih časih vse svoje sile,
klice vse in vsakogar! Če kdaj —
v teh časih je potreba, da si
questo pogledamo iz obraza v obraz,
da si sežemo v roke, se strnemo
v eno vrsto. — Pratopetec je, kdor
zdaj brepeče, da bi se mu ob kakem
zbliznanju morda ne odkrnila
ta ali ona nrvica njegovih

s
s
7
7
J
A
p
p
m
m
7
A
K
b
g
c
7
a
i
—
m
r
d

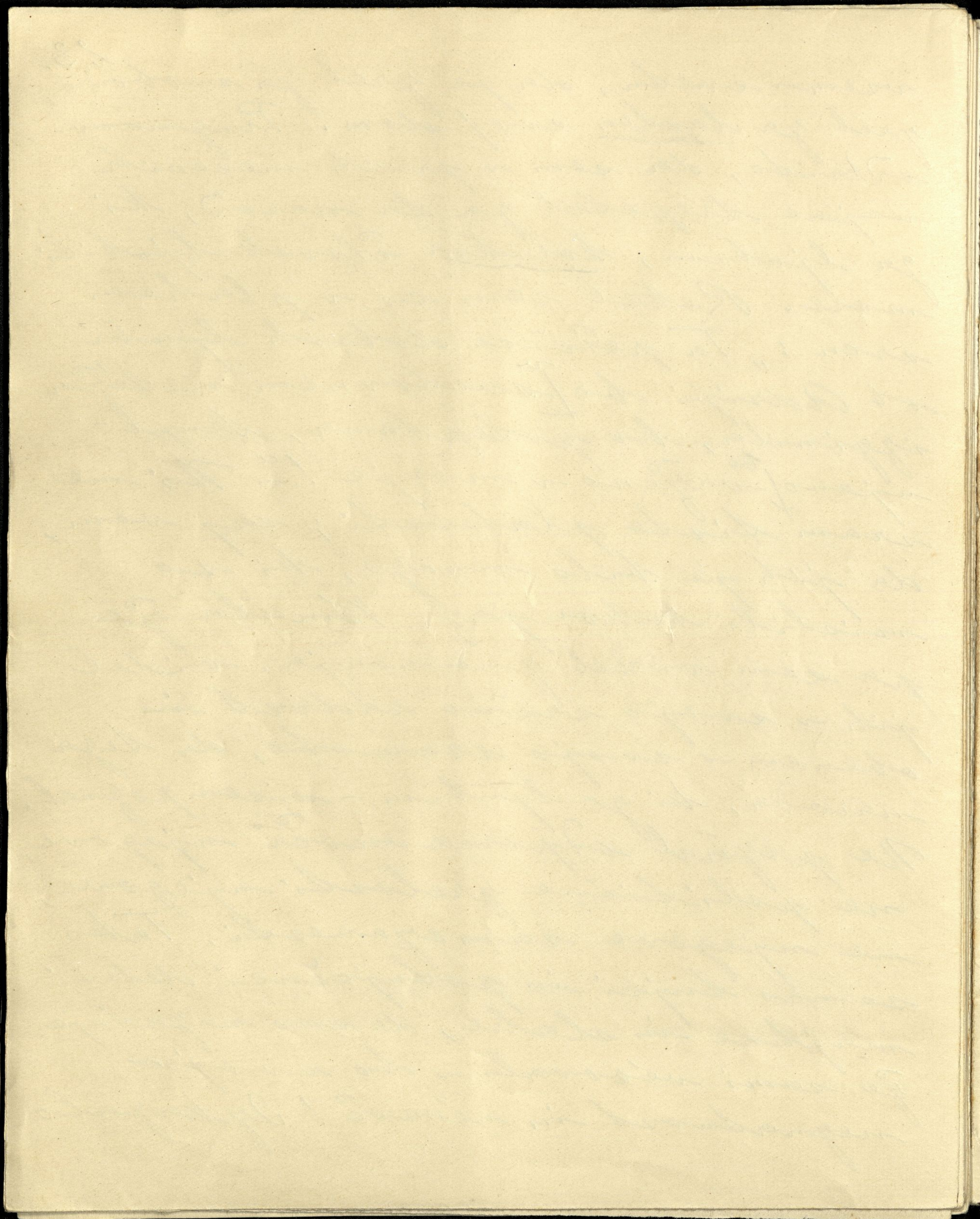
strankarskih naciel in njegovega
 svetovnega naziranja. Prijatelji,
 zdaj gre za življenje in smrt!
~~In brat, se jaz upam v življenje!~~
 In sakrat, kakor si vresnicimo
 so pravo življenje, sakrat si bomo
 spet pogledali v oči in se ~~bomo~~
 povprašamo: "Kto si? Kako
 misliš si? Ali si mi brat ali
 nebrat?" — Taj pa je vrsta ena,
 je prapor en sam.

Tisti, ki je visoko vzdignil
 ta naš prapor — Janez Evangelist
 Krek — je legel v pregodnji grob.
 Ali kakor je bilo plodno njegovo
 življenje, tako je bila plodna
 celo njegova smrt. Stare povesti
 pravijo: "Vojskovodja je padel,
 armada pa je zmagala v njegovem
 imenu in pod njegovim praprom!"
 — Nikdar še se ni naš slovenski
 narod tako visoko, tako sijajno
 razmahnil, kakor v teh zadnjih
 dveh letih vojne. Dokajal je

[Faint, illegible handwritten text visible on the right edge of the page, likely from the reverse side.]

23.
vsemu svetlu, da je žrel za svobodo,
žrel za lasten svoj dom. Priznam
odkrito, da sem v prvih mesecih
vojne trepetal za ta narod, ki
ga ljubim, kolikor človek ljubiti
more. Rekel sem si v plahem
srce: "Ta pesčica dobrih ljudi
ob Adriji bo ^v svetovnem mesežu
izginila, bo potopljena, truplo
njeno ^{bo} vrženo v morje!" Mi me
sram liste plahoesti; saj vem,
da jih je bilo mnogo, ki so
mislili kakor jaz. Kmalu je
pa sem videl znamenja, videl
jih v svojo srčno radost in
obenen v svojo sramoto, da tega
naroda, ki ga ljubim - nisem poznal.
Ne poznal odporne moči njegove,
ne politične prelosti njegove,
ne njegove samozavesti. Tako
so nas tuji in podujčenci delali
majhne in slabe, da smo nazadnje
že sami verovali v to svojo
neznatnost in nemoč! Iz kaperlo

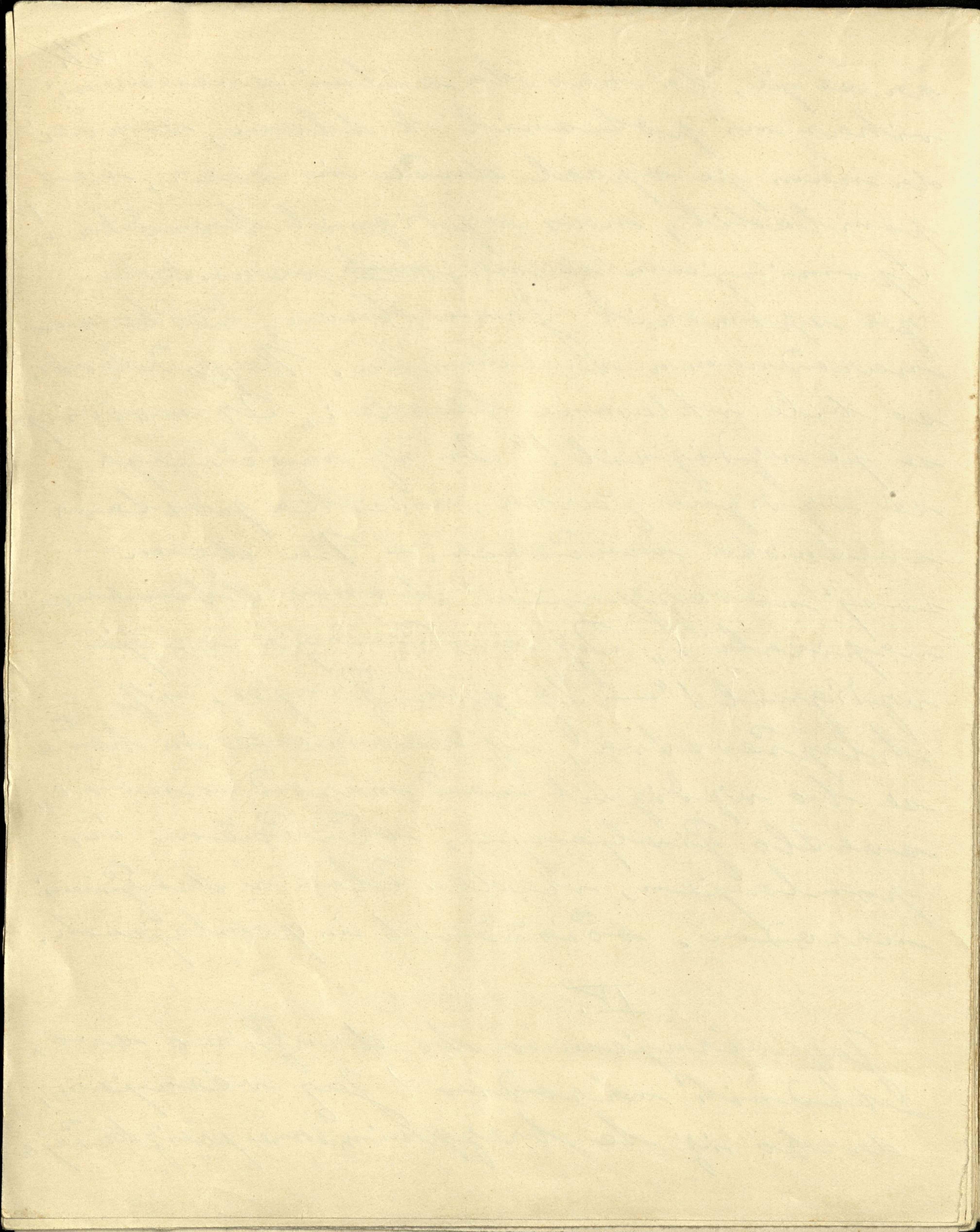

[Handwritten text in cursive script, partially visible on the right edge of the page.]

pa se je, da nas ta silni svetovni
vihar ni potisnil k sloni, temveč
da nam je vpral dušo in srca, nas
pomladil, nas vzdignil kvišku!
Spominjam se na ~~ta~~ vsunetek
za spomenik Janu Hlusu, čestnemu
narodnemu svetniku. Na podstavku
so bile vklesane besede: "Ty močvirja
se je vzdignil!" In iz močvirja
se vzdigne gôrka, visoka postava
svetnika muceca. — Na dom
svoj novozgrajeni bomo Slovenci
napisali: "Ty močvirja se je
vzdignil!" — Ty ponijanja, iz
hlapčevstva, iz sramote in bede
se bo vzdignil naš narod v novo,
svetlo življenje, očistjen in
pomlajen, vreden član v družini
narodov, očistjenih in pomlajenih.

IV.

Jaz verujem v to družino svojo,
čudnih narodov! Jaz verujem,
da bo iz te brezprimerne preizkušnje

if
b
se
v
n
m
br
gr
gr
ne
se
o
v
la
je
ra
br
p

25.

izšlo prerojeno človeštvo! Bil
bi hinavec in lažnjivec, če bi
se imenoval socialista, pa bi
v globocini svoje duše ne veroval
v svoje ideale! Nič se ne bojmo,
nič se ne stravimo dnevnega
srpljenja, ne zakrivajmo oči pred
grozotami: časa - pogumno jim
glejmo v lice! Ne samo človek,
ne samo narod, tudi človeštvo
se bo vzdignilo iz močvirja,
očisteno in pomlajeno! V to
verujemo, v to zupajmo - in
lažje nam bo srpljenje! Kristus
je zmagal, ko je bil na križ
razpet; človeštvo je moralo
brezmejno trpeti, da si je zaslužilo
prerojenje in vesajenje!

Juan
Cankar

